

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P. L.**, bytom v Ž., toho času v Ú. proti žalovanému **Petit Press, a. s.**, so sídlom v Bratislave, Lazaretská 12, IČO: 35 790 253, o ochranu osobnosti - zaplatenie 100 000 Eur, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp.zn. 9 C 181/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 30. novembra 2009 sp.zn. 10 Co 396/2009 takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Trnave z 30. novembra 2009 sp.zn. 10 Co 396/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Piešťany uznesením z 11. septembra 2009 č.k. 9 C 181/2009-22 nepriznal žalobcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a neustanovil mu zástupcu z radov advokátov. Vychádzal zo zistenia, že žalobca je vo výkone trestu odňatia slobody na doživotie, kde je pracovne zaradený a že síce nemá pravidelný mesačný príjem, ale pokiaľ pracuje, dostáva každý mesiac pracovnú odmenu. Z uvedeného zistenia vyvodil, že žalobca je schopný súdny poplatok splácať v pravidelných mesačných splátkach i dlhšie časové obdobie. Okrem toho, pri rozhodnutí vzal do úvahy, že žalobca si práve svojím konaním sám spôsobil súčasný stav, že predmet sporu súvisí s udalosťami spojenými s odsúdením žalobcu a že žalobca, ak by sa domáhal ochrany osobnosti bez návrhu na náhradu nemajetkovej ujmy, mal by povinnosť zaplatiť súdny poplatok len v sume 66 eur. Na základe uvedeného dospel k záveru, že žalobca nespĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Jeho návrhu na oslobodenie preto nevyhovel a nevyhovel ani jeho návrhu o ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trnave uznesením z 30. novembra 2009 sp. zn. 10 Co 396/2009 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení rozhodnutia

uviedol, že súd prvého stupňa si zaobstaral dostatočné podklady pre rozhodnutie v danej veci, predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov správne vyhodnotil a vo veci i správne rozhodol. Svoje rozhodnutie náležite, podrobne a logicky odôvodnil. V celom rozsahu sa stotožnil s napadnutým rozhodnutím i s jeho odôvodnením a v podrobnostiach na neho poukázal. Navyše, dospel k záveru, že u žalobcu ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, keďže podal neúplný návrh, ktorým sa domáha len poskytnutia zadost'učinenia v peňažnej forme (nemajetkovej ujmy), ktorá je len podporným prostriedkom ochrany osobnostných práv.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal žalobca včas dovolanie, ktoré doplnila podaním zo 16. novembra 2011 jeho advokátka, ustanovená žalobcovi pre dovolacie konanie uznesením Okresného súdu Piešťany z 13. septembra 2011 č.k. 9 C 181/2009-57. Žiadal, aby dovolací súd zmenil napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, tak že mu prizná oslobodenie od súdnych poplatkov a ustanoví mu v tomto konaní zástupcu z radov advokátov, resp. aby napadnuté rozhodnutie, spolu s rozhodnutím súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že odvolací súd mu svojim postupom odňal možnosť konať pred súdom, keď dospel k nesprávnemu záveru, že nespĺňa predpoklady pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Uviedol, že jeho majetkové pomery odôvodňovali priznať mu oslobodenie a že u neho nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva, lebo súdna prax pripúšťa, že nemusia byť súčasne uplatnené všetky právne prostriedky ochrany osobnosti. Poukazoval aj na to, že Krajský súd v Trnave vydal v úplne rovnakej veci diametrálne odlišné rozhodnutia (v inej obdobnej veci mu krajský súd priznal oslobodenie od poplatkov).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie, ktorým nebolo vyhovené návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak záver súdov o tejto otázke nie je správny. V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky totiž každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Toto právo má každý, teda i ten, kto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku. Preto, aj keď zákon stanovuje povinnosť uhradiť súdny poplatok ako podmienku pri uplatňovaní práva v občianskom súdom konaní, súčasne upravuje okolnosti, za ktorých možno túto povinnosť odpustiť. Nesprávnym posúdením podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti môže byť účastníkovi znemožnené právo na súdnu ochranu a teda môže mu byť odňatá možnosť konať pred súdom.

Podľa § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podľa § 30 O.s.p. (v znení do 31. decembra 2011) účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Účelom uvedených ustanovení je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť kvalifikovaným spôsobom svoje právo. Pri jeho aplikácii nie je právne významné, za akých okolností došlo k vzniku sporu, či predmet sporu (ne)súvisí s udalosťami spojenými s osobou žalobcu (jeho odsúdením na trest odňatia slobody na doživotie) a ani to, že žalobca mohol využiť na ochranu svojho práva iný právny prostriedok, v ktorom prípade by výška súdneho poplatku bola minimálna. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 138 ods. 1 vyžaduje pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov len súčasné splnenie dvoch podmienok, a to nepriaznivú finančnú situáciu a pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd pri posudzovaní opodstatnenosti žiadosti žalobcu o priznanie oslobodenia (prípadne aj čiastočného) od súdnych poplatkov a jeho žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, nepostupoval v zmysle vyššie uvedených zásad.

Podľa názoru dovolacieho súdu, záver súdov nižších stupňov o tom, že žalobca nespĺnil podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, je predovšetkým nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. Odvolací súd (aj okresný súd) totiž nerešpektoval znenie tohto ustanovenia, keď bral do úvahy okolnosti a hľadiská, ktoré pre posúdenie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov idú nad rámec zákona (súvislosť medzi predmetom sporu a udalosťami spojenými s osobou žalobcu, využitie iného právneho prostriedku ochrany s dopadom na výšku súdneho poplatku). Okrem toho, odvolací súd svoj záver o zrejme bezúspešnom uplatňovaní práva na strane žalobcu, odôvodnil v rozpore s doterajšou súdnou praxou, podľa ktorej pred uplatnením žaloby o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je nevyhnutné uplatniť žalobou právo na poskytnutie morálnej satisfakcie. Navyše, okresný súd v dovolacom konaní ustanovil žalobcovi zástupcu z radov advokátov, pričom majetkové, zárobkové a osobné pomery žalobcu sa od posledného rozhodnutia súdu žiadnym spôsobom nezmenili.

Záver dovolacieho súdu, že žalobca nespĺnil podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov vyplývajúce z ustanovenia § 138 ods. 1 O.s.p., je teda nesprávny. Následne, odvolací súd nesprávne posúdil i opodstatnenosť žiadosti žalobcu o ustanovenie zástupcu v zmysle § 30 O.s.p. Nesprávnym rozhodnutím, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu

prvého stupňa, odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., čím založil prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania. So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 12. septembra 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová